

Nowości Wydawnicze Sieci Eurydice

Nr 20
luty 2011

Dorośli w systemie edukacji formalnej: polityka i praktyka w Europie.

W ciągu ostatniej dekady koncepcja uczenia się przez całe życie zajmowała centralne miejsce w europejskich dyskusjach dotyczących polityki w zakresie kształcenia i szkolenia. Przekonani o istotnym znaczeniu edukacji dorosłych i jej zasadniczym udziale w rozwoju konkurencyjności, zatrudnialności i spójności społecznej, ministrowie UE ds. edukacji uzgodnili, że wskaźnik osób dorosłych uczestniczących w kształceniu i szkoleniu (w ciągu 4 tygodni przed badaniem) powinien do 2020 r. wzrosnąć do co najmniej 15 %.

Raport Eurydice „Dorośli w systemie edukacji formalnej: Polityka i praktyka w Euro-

pie” przedstawia sytuację będącą następstwem realizacji „Planu działań na rzecz kształcenia dorosłych – Na naukę zawsze jest odpowiednia pora” (Komisja Europejska, 2007). W szczególności, raport odwołuje się do jednego z celów Planu – umożliwienia dorosłym pójścia „o krok wyżej” i dążenia do nowych osiągnięć edukacyjnych. Raport skupia się na możliwościach zdobycia formalnych kwalifikacji przez osoby, które przedwcześnie przerwały naukę, jak również opisuje stosowaną politykę oraz środki podejmowane w krajach europejskich mające na celu zwiększenie udziału dorosłych w szkolnictwie wyższym.

Kraje europejskie mierzą się z różnymi wyzwaniami w procesie zwiększania osiągnięć edukacyjnych populacji dorosłych

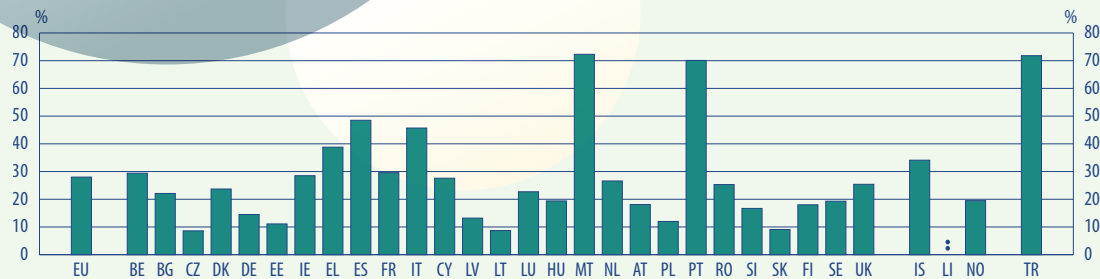
W roku 2009 w Unii Europejskiej było 76 milionów osób dorosłych, którzy nie ukończyli szkoły średniej II stopnia – poziomu uważanego za minimalny wymóg nie tylko do udanego wejścia na rynek pracy, ale również do zapewnienia ciągłości zatrudnienia.

23 miliony dorosłych należących do tej grupy to osoby,

które ukończyły jedynie szkołę podstawową.

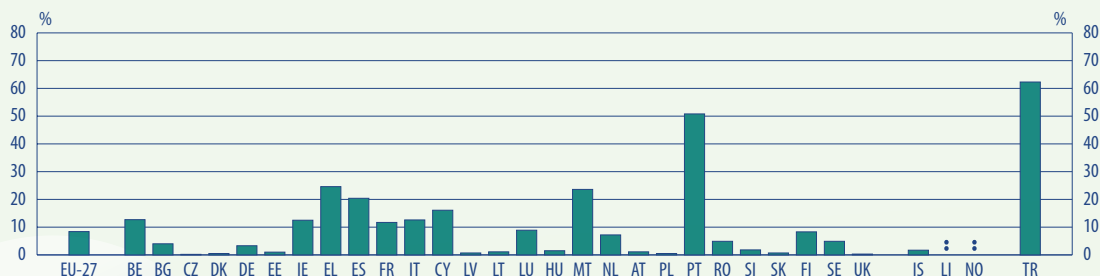
W kilku państwach (np. w Polsce) jedynie niewielki odsetek osób dorosłych nie kończy szkoły średniej I lub II stopnia, w innych natomiast – odpowiada on znacznej części populacji (np. Portugalia czy Turcja).

RYSUNEK 1: POPULACJA DOROSŁYCH W EUROPIE Z WYSZTAŁCENIEM PONIŻEJ POZIOMU SZKOŁY ŚREDNIEJ II STOPNIA 2009

Źródło: Eurostat, EU Labour Force Survey (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności - BAEL) – Populacja: 25-64 lata.

RYSUNEK 2: POPULACJA DOROSŁYCH W EUROPIE Z WYSZTAŁCENIEM PONIŻEJ POZIOMU SZKOŁY ŚREDNIEJ I STOPNIA, 2009

Źródło: Eurostat, EU Labour Force Survey (Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności - BAEL) – Populacja: 25-64 lata.

Jest mniej prawdopodobne, że dorośli o niższych kwalifikacjach będą uczestniczyć w uczeniu się przez całe życie

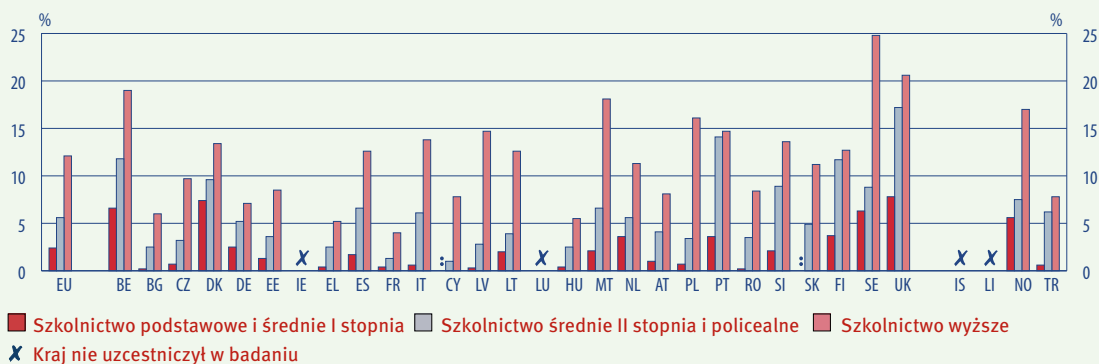
Jest mniej prawdopodobne, że osoby dorosłe nieposiadające formalnych kwalifikacji będą brać udział w kształceniu formalnym w takim samym stopniu jak te, które ukończyły co najmniej szkołę średnią II stopnia. Może to być częściowo związane z utrudnieniami strukturalnymi

w systemach edukacji formalnej. W wielu krajach europejskich dorośli, którzy nie ukończyli szkoły podstawowej lub średniej I stopnia mają bardzo niewielkie możliwości kontynuowania kształcenia w formalnym systemie edukacji. Aby zmierzyć się z tym problemem, regulacje prawne

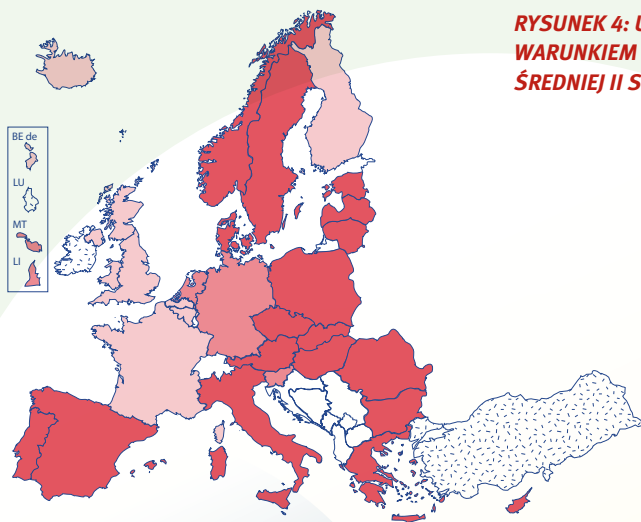
w niektórych krajach zapewniają dorosłym bez wykształcenia dostęp do edukacji na poziomie szkoły podstawowej lub średniej. Zazwyczaj następuje to poprzez nałożenie na władze lokalne obowiązku zapewnienia odpowiedniej do zapotrzebowania oferty edukacyjnej lub poprzez ustanowienie elastycznych procedur przyjmowania dorosłych do szkół średnich II stopnia.

W Polsce Ustawa o Systemie Oświaty z 1991 r. mówi, że system zapewnia możliwość uzupełniania przez osoby dorosłe wykształcenia ogólnego oraz zdobywania lub zmiany kwalifikacji zawodowych i specjalistycznych, a zakładanie i prowadzenie publicznych placówek kształcenia na poziomie podstawowym i średnim I stopnia należy do zadań własnych gmin.

RYSUNEK 3: UDZIAŁ DOROSŁYCH W EDUKACJI FORMALNEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA (POZIOMU UKOŃCZONEJ SZKOŁY), 2007

Źródło: Eurostat, Adult Education Survey - Udział w kształceniu lub szkoleniu w ciągu 12 miesięcy przed badaniem.

RYSUNEK 4: UKOŃCZENIE SZKOŁY ŚREDNIEJ I STOPNIA WARUNKIEM UZYSKANIA DOSTĘPU DOROSŁYCH DO SZKOŁY ŚREDNIEJ II STOPNIA, 2009/10

- Ukończenie szkoły średniej I stopnia:
- stanowi warunek konieczny do uzyskania dostępu do wszystkich szkół średnich II stopnia
  - stanowi warunek konieczny do uzyskania dostępu do niektórych szkół średnich II stopnia
  - nie stanowi warunku koniecznego do uzyskania dostępu do szkół średnich II stopnia
  - brak danych

Źródło: Eurydice.

Elastyczność oferty edukacyjnej zwiększa możliwości uzyskania formalnych kwalifikacji przez dorosłych

Okazuje się, że dostępność bardziej elastycznych form edukacji ułatwia dorosłym zdobycie lub uzupełnienie formalnych kwalifikacji.

W niektórych państwach oferowane są np. programy kształcenia

o strukturze modułowej, które pozwalają słuchaczom śledzić swoje postępy w nauce i stopniowo gromadzić składowe poszczególne kwalifikacji.

W niektórych krajach europejskich dorośli uczniowie mają moż-

liwość zdawania egzaminów, których pozytywny wynik prowadzi do uzyskania formalnego świadectwa oraz kwalifikacji bez konieczności uczęszczania do szkoły. Pozwala to słuchaczom na przygotowanie się do egzaminów we własnym tempie i na to, że ich kompetencje uzyskane poza formalnym systemem edukacji zostaną formalnie potwierdzone.

W Polsce taką możliwość stwarzają egzaminy eksternistyczne, które zdawać mogą wszystkie osoby, które ukończyły 18 lat i nie

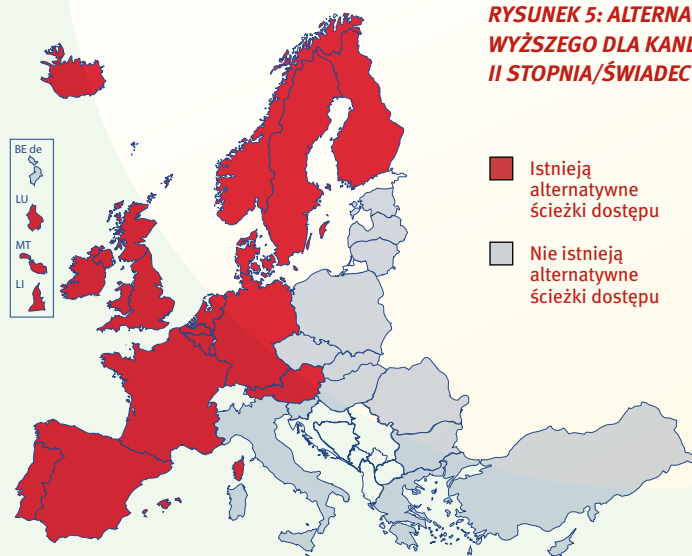
są uczniami żadnej szkoły. Pozytywne zdanie egzaminów prowadzi do uzyskania świadectwa ukończenia szkoły podstawowej, gimnazjum lub liceum ogólnokształcącego.

W przypadku kształcenia zawodowego, w niektórych krajach tradycyjne egzaminy szkolne są czasem zastępowane innymi formami oceny, takimi jak: portfolio, obserwacja, prezentacja, itd. Kilka państw w dużym stopniu inwestuje w kształcenie na odległość i otwarte formy edukacji.

Systemy szkolnictwa wyższego w różny sposób regulują dostęp do uczelni

Tylko niektóre państwa określiły jednoznaczną politykę dotyczącą uczestnictwa dorosłych w szkolnictwie wyższym. Jednak w wielu krajach stosuje się różne rozwiązania umożliwiające dostęp do szkolnictwa wyższego, dostosowane do potrzeb kandydatów i studentów nieposiadających świadectwa ukoń-

czenia szkoły/świadectwa maturalnego. Przykładem może być przyjmowanie na studia osób na podstawie uznania ich wcześniejszego udziału w kształceniu pozaformalnym i/lub nieformalnym (system walidacji) lub ukończenia przez nich konkretnych programów przygotowujących do studiów wyższych.

RYSUNEK 5: ALTERNATYWNE ŚCIEŻKI DOSTĘPU DO SZKOLNICTWA WYŻSZEGO DLA KANDYDATÓW BEZ ŚWIADECTWA UKOŃCZENIA SZKOŁY ŚREDNIEJ II STOPNIA/ŚWIADECTWA MATURALNEGO, 2009/10

Objaśnienia:

Istnieją alternatywne ścieżki dostępu: istnieje co najmniej jedna alternatywna możliwość dostępu do studiów wyższych co oznacza, że świadectwo ukończenia ogólnokształcącej lub technicznej szkoły średniej II stopnia/ świadectwo maturalne przestaje być warunkiem koniecznym do uzyskania dostępu do szkolnictwa wyższego

Nie istnieją alternatywne ścieżki dostępu: świadectwo ukończenia ogólnokształcącej lub technicznej szkoły średniej II stopnia/ świadectwo maturalne jest warunkiem koniecznym do uzyskania dostępu do szkolnictwa wyższego

Źródło: Eurydice

Adults in Formal Education: Policies and Practices in Europe (Dorośli w systemie edukacji formalnej: polityka i praktyka w Europie)

Data publikacji: marzec 2011

Publikacja jest dostępna w wersji elektronicznej w języku angielskim i francuskim:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_studies_en.php

Wersja drukowana publikacji będzie wkrótce dostępna w języku angielskim i francuskim na zamówienie w:

Krajowe Biuro Eurydice
Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa, Tel. 22 46 31 370
e-mail: eurydice@frse.org.pl

EURYDICE, sieć informacji o edukacji w Europie, istnieje od 1980 roku, a w latach 1995-2000 była częścią programu Socrates. Obecnie znajduje się w strukturze Programu „Uczenie się przez całe życie”. Sieć składa się z biur krajowych utworzonych przez ministerstwa edukacji poszczególnych krajów i z biura europejskiego (EACEA P9) utworzonego przez Komisję Europejską (Dyrekcja Generalna ds. Edukacji i Kultury). EURYDICE, pracując dla twórców polityki edukacyjnej i świata edukacji, przygotowuje i publikuje opisowe analizy systemów edukacji, studia porównawcze na tematy będące przedmiotem zainteresowania Unii Europejskiej i wskaźniki dotyczące różnych poziomów edukacji.